

Šolske tiskovine

priporoča

tiskarna J. BLASNIKA naslednikov
v Ljubljani.

Zanemarjenost mladine.

Objavlja Jož. Družovič.

Vsakdo je pač opazoval zanemarjenost, ki jo dobimo žalibog tolikokrat pri naših otrokih. Mnogo so že pisali o tem pojavu ter marsikaj očitali v tem oziru šoli, češ, da je ona temu kriva. Dober opazovalec naših družabnih razmer pa je našel vsakokrat, da so v različnih krajih v tem oziru velike razlike ter da je ta pojav zavisel od raznih faktorjev: od blaginje ljudstva, njega izomike itd. V različnih krajih dobimo torej tudi druge napake, ki izvirajo iz odgoje otrok. Šoli pripada sedaj težavna naloga, popravljati po možnosti to, kar je zakrivila domača hiša, kar ji pa seveda vselej ni možno ali pa le deloma, in to le takrat, če stori to pravočasno, ko še pregreški niso preveč ukoreninjeni in v navadi. Kje pa tiče vzroki temu dejstvu?

Na kmetih opazujemo čestokrat, da z živino mnogo bolje ravnaajo, kakor pa z otroki, in to posebno že glede hrane in postrežbe. Starši se navadno izgovarjajo pri tem na pomanjkanje časa, kar pa seveda ni vsakokrat istinito, zakaj tudi nemarščina igra izdatno vlogo pri tem. Kar se tiče umstvene naobrazbe, je ta še večkrat na slabšem, ker tukaj se navadno misli, da se itak sam ob sebi razvija, in da je človek čim starejši tudi zaradi tega pametnejši. Glavni smoter take odgoje je navadno močno, zdravo in čvrsto telo, ki je rabljivo za delo, razvoj duha pa je postranska zadeva. Iz tega je torej razvidno, da mora tisti, ki hoče odgojevati, biti tudi sam prav odgojen; prvi odgojitelji pa so vsakokrat starši, ki jih more le težko nadomestiti druga oseba.

V goratih krajih zadržujejo telesni kakor tudi duševni razvoj naše mladine skrajno nezdrava bivališča, v katerih stanujejo ljudje. To so kuhinje z odprtim ognjiščem, kjer ni nič skrbjeno za prezračevanje. V takih stanovanjih ni prave svetlobe, zakaj okna so majhna in večkrat še zabita; služijo pa tudi ti prostori čestokrat različnim žužkom, manjšim četveronožcem, kakor svinjam, kozam i. dr. v stanovanje.

Drugi vzrok zanemarjenosti naših otrok je pijančevanje, ki je dandanes žalibog tako razširjeno in ki prehaja tudi na otroke. Isto velja tudi o vplivu, ki ga imajo razni nespodobni govori, kletev, obrekovanje, ki se slišijo v prisotnosti otrok, posebno od delavcev in drugih služabnikov. Oče mora navadno zgodaj zjutraj od hiše, da preskrbi svoji družini vsakdanji kruh; a tudi mati mora mnogokrat ostaviti domačo hišo in otroke. Ti so prepuščeni samim sebi, tu so večkrat zaprti v nesnažnih in nezdravih, vlažnih sobah ali pa na prostem izpostavljeni raznim zavednostim poulične sodrge. Ko dohaja oče zvečer domov, je večkrat pijan, in o tem, kar sedaj otrok sliši, si pač lahko kaj mislimo. Ravno isto opazujemo lahko ob nedeljah in praznikih; takrat pridno obiskujejo gostilnice in žganjarnice, in posledica je navadno kreg in pretep. Otroci, ki dorastejo v takih razmerah, nastopijo tudi pozneje pot svojih staršev: oni postanejo brezčutni ljudje, torej sovražniki človeške družbe.

Tem žalostnim socialnim razmeram naša ljudska šola težko odpomore. Ako pogledamo v učne načrte, vidimo, da je največ šolskega časa odmerjenega pouku, a prav malo časa preostaja odgoji.

Pomisliti pa je še, da je otrok največ časa doma in ne v šoli, da se torej to, kar šola dobrega učini, doma zopet lahko uniči. Učiteljevo delo je v takih slučajih brezuspešno. Različne kazni, ki se jih poslužuje, ne vplivajo navadno kot sredstvo v izboljšanje, ampak so navadno le nekako strašilo, ki vpliva le zunanje. Taki otroci okužijo potem tudi druge ter so največje zlo v razredu. Seveda ima učitelj tukaj sredstvo v rokah: takega malomarnega iz šole izključiti; ali kaj pomaga to? Starši in otroci ne smatrajo to kot kazen, ampak kot neko uslugo, ki se jim stori. Otrok se lahko zdaj v prostosti giblje ali pa pomaga doma pri delu. V poznejšem življenju pridejo navadno ti ljudje s kazenskim zakonikom pogosto v dotiko ter se niti ne sramujejo svojih prestopkov. Taki ljudje tudi ne pripoznajo nobene avtoritete.

Iz tega je torej razvidno, da je potreben zakon, ki bi te posledice slabe vzgoje zatrl že v pričetku. V mislih imam namreč takozvano prisilno odgojo, kakršna obstoja v Prusiji že izza leta 1878. Otroci, ki učinijo že v šolski dobi hudo delstva, se odvzamejo potom vladnih organov svojim staršem ter se oddajo v posebne zavode, ki imajo namen poton prave odgoje zanemarjeno nadomestiti. Ukaz k temu da sodnija v zvezi s posebnimi svetovalci, ki se pozovejo v ta namen. Taka prisilna odgoja traja do 16. ali 18. leta; nato se dotični gojenci pošljejo različnim mojstrom, kmetom i. dr., kjer se pod strogim nadzorstvom pripravljajo za prihodnji poklic. Od leta 1878. do 1882. je bilo v Prusiji 5306 takih zapuščenih otrok oddanih v prisilno odgojevalnico. V Avstriji je bilo v tem času le 8—10 zavodov z istim smotrom, kar pa še nikakor ne dokazuje, da bi bilo pri nas manj zanemarjenih otrok. Sicer pa je tudi naša vlada pripoznala potrebo rešilnih zavodov s § 59. zakona z dne 2. maja 1883, kjer dež. zastopom nalaga skrb za ustanovitev takih naprav.

V Švediji skrbi država za to, da je v vsaki hiši domači disciplinarni red, ki se nadzoruje po posebnih nadzor-nikih in potovalnih učiteljih. Kjer kaže odgoja hibe, tam se starši pouče, oziroma kaznujejo. Izdatno besedo imajo pri tem seveda voditelji šol. Hiše so razredovane glede odgojevalnih uspehov. Vsakdo, ki ne zna brati in pisati, izgubi pravice, ki jih imajo drugi državljani.

V dobi šolskega obiskovanja dobimo pri otrokih ponajveč sledeče pregrehe: potep, laž, beračija, goljufija, kradež, trpinčenje živali in ljudi i. dr. Vzroki tem žalostnim prikaznim leže večinoma v današnjih socialnih razmerah, kakor smo to že prej omenili. Šoli pripada v tem oziru baš težavna naloga, posebno, ker se dobe ljudje, ki pripisujejo napake pri mladini — šoli. Take zlobneže bi pač treba poslati časih v domačo hišo, da se sami uverijo o glavnih hibah domače odgoje ter o njih vzrokih. Našli bi le malo staršev, ki jim je v istini na srcu ležeča v prvi vrsti odgoja otrok. Videli bi pa tudi mnogo takih, ki niti ne umijo odgajati otrok, ki torej načeloma pri tem krivo postopajo, ter tudi take, ki se sploh ne brigajo za odgojo otrok. Tukaj je treba torej poseči vmes ter vplivati na starše, in potem bo tudi šoli možno, vzajemno z domačo hišo delovati za odgojo človeškega rodu, in to uspešneje, kakor pa če je v tem oziru prepuščena sama sebi.